

Коваленко Р. І.

*докторант кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Дацюк О.І.

*юрисконсульт, АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ЗАВОД ЗАЛІЗОБЕТОННИХ
КОНСТРУКЦІЙ ІМЕНІ СВІТЛАНИ КОВАЛЬСЬКОЇ»*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ ПАТРОНАТНОЇ СЛУЖБИ

У статті проаналізовано актуальні питання правового регулювання праці працівників патронатної служби в Україні. Зазначається, що патронатна служба відіграє важливу роль у державному управлінні, забезпечуючи зв'язок між керівниками державних органів та виконавчою владою. Відсутність належного правового регулювання їхньої праці гальмує розвиток демократичних інститутів. Проаналізовано чинне законодавство щодо патронатної служби, зокрема Закон «Про державну службу», «Про центральні органи виконавчої влади», «Про статус народного депутата України» тощо. Виявлено недоліки правового регулювання, зокрема відсутність визначення поняття «патронатна служба». Запропоновано прийняти окремий закон про правові засади патронатної служби, що допоможе усунути прогалини та підвищити ефективність цього інституту.

Ключові слова: *патронатна служба, правове регулювання, державна служба, державне управління, трудове право, трудове законодавство, реформування*

The article analyzes topical issues of legal regulation of labor of patronage service employees in Ukraine. It is noted that the patronage service plays an important role in public administration, providing a link between the heads of state bodies and the executive branch. The lack of proper legal regulation of their work hinders the development of democratic institutions. The author analyzes the current legislation on patronage service, in particular, the Law on Civil Service, the Law on Central Executive Bodies, the Law on the Status of a Member of Parliament of Ukraine, etc. The author identifies the shortcomings of legal regulation, in particular, the lack of a definition of the concept of "patronage service". The author proposes to adopt a separate law on the legal basis of patronage service, which will help to eliminate gaps and increase the efficiency of this institution.

Keywords: *patronage service, legal regulation, civil service, public administration, labor law, labor legislation, reforming*

Постановка питання. Патронатна служба в Україні відіграє особливу роль у структурі державного управління, представляючи собою важливий інститут, що забезпечує зв'язок між ключовими державними діячами та виконавчою вертикаллю влади. Професійна діяльність працівників патронатної служби, таких як помічники, радники, керівники пресслужб та інші, потребує належного правового регулювання з урахуванням специфіки їхньої роботи.

В контексті розвитку демократичних інститутів та модернізації державного управління в Україні актуальним стає питання ефективного правового регулювання праці працівників патронатної служби. Їх вплив на формування та реалізацію державної політики, їх роль у взаємодії між різними рівнями влади, а також їх відповідальність перед громадянами вимагає особливої уваги з боку правових дослідників.

Особливої актуальності набуває тема в умовах постійних політичних та адміністративних реформ, коли змінюється роль та місце патронатної служби у системі державного управління. Вивчення, аналіз та вдосконалення правового регулювання праці цієї категорії працівників є не тільки актуальним, а й стратегічно важливим завданням для

забезпечення стабільності та ефективності державного управління в Україні.

Мета дослідження. Дослідити особливості правового регулювання праці працівників патронатної служби в Україні, виявити проблемні аспекти та пропонувати шляхи їх вирішення з метою оптимізації та підвищення ефективності діяльності цього різновиду публічної служби в системі державного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи той факт, що патронатна служба в Україні є невід'ємною частиною системи державного управління, відіграючи ключову роль у забезпеченні взаємодії між вищими державними діячами та виконавською владою. У зв'язку з динамічними змінами в політичному та соціальному житті країни, правове регулювання діяльності працівників патронатної служби потребує постійного вивчення та корекції. Ця стаття спрямована на аналіз основних аспектів такого регулювання, визначення його проблемних зон та пошук оптимальних рішень для забезпечення високої ефективності діяльності патронатної служби в сучасних умовах.

Згідно зі статтею 92 Закону України «Про державну службу», категорії посад патронатної служби визначені для деяких державних органів, таких як секретаріат Президента, секретаріат Верховної Ради та Кабінет Міністрів. Але для інших державних органів визначення категорій посад патронатної служби має здійснюватися самими органами за участю Національного агентства з питань державної служби. Незважаючи на це, наразі не прийнято жодного нового закону, який б замінив скасоване положення щодо регулювання діяльності патронатної служби в Україні.

Водночас Законом України «Про центральні органи виконавчої влади» [2] регулюється порядок проходження патронатної служби міністра. Статтею 12 цього Закону визначено, що міністр має право на формування патронатної служби міністра в межах граничної чисельності державних службовців та працівників міністерства і витрат, передбачених на утримання міністерства. Чисельність патронатної служби міністра становить не більше десяти осіб.

Патронатна служба міністра забезпечує підготовку матеріалів для виконання завдань міністерства, консультує міністра, забезпечує зв'язок з іншими посадовими особами та громадськістю, і виконує інші доручення міністра. Працівники патронатної служби призначаються та звільняються державним секретарем міністерства на підставі подання міністра.

У 2021 році було оновлено «Положення про Радника Президента України», що передбачає посади Радника Президента України та радників - уповноважених Президента України. Радник Президента України призначається та звільняється Президентом України, йому підпорядковується безпосередньо Президент, і здійснює свої обов'язки на постійній основі або на громадських засадах. Його повноваження можуть припинитися за власним бажанням або рішенням Президента України, включаючи закінчення повноважень Президента України.

Основними завданнями Радника Президента України є розроблення та внесення в установленому порядку пропозицій Президентом України щодо здійснення повноважень глави держави у відповідній сфері.

Радник Президента України виконує декілька завдань, включаючи аналіз політичних, соціально-економічних та інших процесів в Україні та за її межами. За результатами аналізу він готує та подає пропозиції щодо визначення пріоритетних напрямів розвитку держави і суспільства у відповідній сфері. Він також здійснює моніторинг інформаційного простору України та готує пропозиції щодо забезпечення додержання прав громадян в інформаційній сфері та свободи діяльності засобів масової інформації. Радник займається аналізом нормативно-правових актів та подає пропозиції щодо їх удосконалення. Він також залучається до вивчення пропозицій, підготовки проєктів актів Президента України, експертизи законів, аналізу актів Кабінету Міністрів України та інших законодавчих органів, а також підготовки матеріалів для пресконференцій, виступів та

зустрічей Президента України.

Радник - уповноважений Президента України призначається на посаду та звільняється з посади Президентом України за пропозицією Керівника Офісу Президента України. Координація діяльності радника - уповноваженого Президента України здійснюється Керівником Офісу Президента України.

Президент України призначив радників-уповноважених для наступних напрямків діяльності: безбар'єрності, прав дитини та дитячої реабілітації, учасників бойових дій та Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту.

Окремий штат патронатних службовців можуть мати й народні депутати України. Закон України «Про статус народного депутата України» дозволяє народним депутатам мати до 31 помічника-консультанта, які можуть бути працівниками на постійній основі, сумісниками або працювати на громадських засадах. Народний депутат самостійно визначає кількість помічників, яких він хоче мати, і він також займається їх відбором, розподілом обов'язків та встановлює їх заробітну плату. Щоб бути помічником-консультантом народного депутата, потрібно подати письмову заяву до Керівника Апарату Верховної Ради України з детальним описом умов праці [3].

Основні обов'язки помічника-консультанта народного депутата України включають:

- дотримання законодавства та Конституції України [4];
- культурне спілкування з посадовими особами, громадянами та іншими організаціями;
- дослідження питань, необхідних для виконання депутатських повноважень народного депутата, та підготовку матеріалів з цих питань;
- допомогу в організації звітів та зустрічей із виборцями, трудовими колективами та іншими організаціями;
- виконання доручень народного депутата України у відносинах з виборцями, органами влади та іншими організаціями;
- допомогу народному депутату у розгляді звернень громадян та вирішенні їх питань;
- узагальнення звернень виборців та інформування народного депутата про підсумки;
- участь в організації вивчення громадської думки та вносити пропозиції народному депутату;
- діловодство відповідно до вимог Інструкції з діловодства;
- збереження та контроль над надходженням документів, що надходять на ім'я народного депутата;
- надання організаційно-технічної та іншої необхідної допомоги народному депутату у здійсненні його депутатських повноважень.

Період перебування на посаді помічника-консультанта народного депутата за строковим трудовим договором на постійній основі зараховується до трудового стажу за спеціальністю такого помічника-консультанта.

Загалом, наразі в Україні діють законодавчі акти, які встановлюють загальні принципи регулювання трудової діяльності патронатних службовців. Так, загальні засади регулювання трудової діяльності патронатних службовців закріплені в Законі України «Про державну службу» від 10.12.2015. Проте, більш детальне правове регулювання їх праці зазвичай здійснюється на рівні підзаконних актів або локальних актів спеціального призначення, наприклад у трудових розпорядках і штатних розписах. Ці акти встановлюють основні права та обов'язки окремих груп патронатних працівників. Проте, наразі регулювання трудової діяльності патронатних працівників в Україні є недостатнім і потребує вдосконалення, зокрема у сфері трудового права [5].

Аналіз законодавства, що стосується патронатної служби в Україні, показує, що формування відповідної нормативної бази відбувається повільно, і багато важливих аспектів залишаються недостатньо визначеними. Це можна пояснити відсутністю наукових досліджень цієї теми, недосконалістю законодавства, недостатнім розумінням статусу

патронатних працівників, а також лобіюванням інтересів різних соціальних груп та інших зацікавлених осіб. Тому ідея прийняття окремого закону активно підтримується у наукових колах [6, с. 457].

Вважаємо за необхідне звернути увагу на відсутність визначення базового терміну – «патронатна служба». Рекомендується закріпити це поняття в законодавстві, визначивши його як службу на посаді у державному органі, яка полягає у виконанні завдань, що висуваються керуючою посадовою особою. Можливо, це можна зробити шляхом вдосконалення закону «Про державну службу», додавши окрему статтю з поділом державної служби на види, включаючи адміністративну, спеціалізовану та патронатну службу.

На сучасному етапі Україна активно продукує законопроекти, які стосуються відносин, пов'язаних з патронатною службою. Деякі з цих проектів, як от внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції», щодо патронатної служби та питання сумісництва помічників-консультантів народних депутатів, перебувають на розгляді в комітетах Верховної Ради [7]. Варто згадати такі проекти:

— «Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» (щодо патронатної служби)» від 23.10.2019 № 2305;

— «Проект Закону про внесення змін до закону України «Про запобігання корупції» (щодо питання сумісництва помічників-консультантів народних депутатів України)» від 25.10.2019 № 2313;

— «Проект Закону про внесення зміни до статті 25 Закону України «Про запобігання корупції» щодо помічників-консультантів народних депутатів України від 25.10.2019 № 2313-І;

— Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» (щодо врегулювання правового статусу працівників патронатної служби)» від 25.11.2019 № 2313- 3;

— «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення проходження державної служби» від 26.06.2020 № 3748;

— «Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (щодо граничного віку перебування на службі)» від 27.10.2020 № 4276,

— «Проект Закону про парламентську службу» від 21.12.2020 № 4530 та альтернативний йому «Проект Закону про особливості служби в апараті Верховної Ради України» від 29.12.2020 № 4530-І.

Проте жоден із цих актів не розглядає питання особливостей трудової діяльності, що може стати напрямком подальшого вдосконалення правового регулювання.

Висновок. Пропонуємо прийняти окремий законодавчий акт щодо регулювання правових засад патронатної служби. Цей законодавчий акт повинен містити визначення патронатної служби, перелік посад, встановлені вимоги до претендентів на посаду, умови вступу, обмеження та особливості проходження патронатної служби, проходження кар'єри, зміни умов праці, припинення служби, оплату, дисципліну праці, матеріальну відповідальність, охорону праці та інші важливі питання. В акті також потрібно чітко встановити обсяг і компетенцію патронатних службовців залежно від органу, в якому працює особа та функцій його керівника. Прийняття цього законодавчого акту може допомогти усунути колізії та розв'язати проблемні питання, що існують у правовому регулюванні суспільних відносин, та позитивно позначиться на забезпеченні ефективного використання ресурсу відповідної служби та ефективності реалізації права на працю працівниками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради, 2016, № 4, ст.43
2. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17?find=1&text>
3. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 року № 2790-XII Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 3, ст. 17
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII Відомості Верховної Ради, 2016, № 4, ст.43
6. Коломоєць Т.О., Колпакова В.К. Патронатна служба: підручник. Київ: ІН Юре, 2018. 180 с.
7. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року 14 жовтня 2014 року Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056

УДК 349.2

DOI: 10.32751/2617-5967-2022-04-09

Костенко В. Г.кандидат юридичних наук, суддя
Ковпаківського районного суду міста Суми**МЕТА І ЗАВДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Стаття присвячена уточненню мети і завдань соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації. Автором з'ясовується основна мета соціальної безпеки, на основі якої окреслюється зміст мети соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації. Доводиться, що ця мета полягає у формуванні та забезпеченні умов, що є сприятливими для вчасної, повної та ефективної реалізації державними службовцями комплексу належних їм соціальних прав з урахуванням можливостей та ризиків для їх соціальної безпеки, які обумовлюються глобалізаційними процесами. Ця мета соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації досягається шляхом виконання комплексу завдань такої безпеки. Систему цих завдань складають завдання правової системи в умовах глобалізації, а також загальні завдання соціальної безпеки. В узагальненому вигляді до вказаних завдань автором відносяться такі завдання соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації: забезпечення національної безпеки і національних інтересів держави (суспільства), людиноцентристської спрямованості діяльності держави; уможливлення повної та продуктивної праці державних службовців; створення простору належного рівня соціальної безпеки на державній службі. У висновках до статті підсумовуються результати проведеної наукової розвідки.

Ключові слова: глобалізація, державна служба, державний службовець, завдання, мета, правова реформа, соціальна безпека, соціальні ризики.

The aim of this article is to clarify the goals and tasks of social security for civil servants in the context of globalization. The author identifies the main objective of social security, which forms the basis for determining the content of social security goals for the civil service in a globalized world. The article provides evidence supporting the assertion that the goal of social security for civil servants in the context of globalization is to establish and maintain favorable conditions for the timely, complete, and effective realization of their social rights. This entails